

LIBRIS

We know
books
Coperta:
Valentin Dan

Pr. Ioan Sorin Usca

**NOUL TESTAMENT
ÎN TÂLCUIREA SFINŢILOR PĂRINŢI**

V

FAPTELE APOSTOLILOR

Volum apărut cu binecuvântarea
Î.P.S. Ioan Selejan
Mitropolitul Banatului

© **A. F. M. C. «Christiana»**
pentru prezenta ediție

Editura Christiana – Str. Theodor Sperantia 104,
bl. S26, sc. 3, ap. 66, sector 3, București, cod 030939;
tel.: 021/3225798; e-mail: editurachristiana@yahoo.com;
www.editurachristiana.ro

Director literar: **Răzvan Codrescu**

ISBN: 978-606-013-027-7

EDITURA CHRISTIANA
București

mas C. Oden, InterVarsity Press, Downers Grove, Illinois,
2006

- *Dicționar biblic*, trad. Constantin Moisa (titlul original:
Nouveau dictionnaire biblique révisé), Editura Stephanus,
București, vol. I – 1995, vol. II – 1996, vol. III – 1997

- Moldoveanu, Nicolae, *Dicționar biblic de nume proprii și
cuvinte rare*, Ed. Casa Școalelor, București, 1995

- Rossé, Gérard, *Faptele Apostolilor – comentariu exegetic
și teologic*, trad. Silvestru-Robert Bălan, Ed. Sapientia, Iași,
2016

Cuprins

Listă de abrevieri – pag. 5

Lista autorilor patristici și a operelor citate

în *Comentariul la Faptele Apostolilor* – 6

Introducere la cartea *Faptele Apostolilor* – 14

Comentariu la *Faptele Apostolilor*

Capitolul 1 – 19

Capitolul 2 – 41

Capitolul 3 – 68

Capitolul 4 – 79

Capitolul 5 – 94

Capitolul 6 – 112

Capitolul 7 – 117

Capitolul 8 – 136

Capitolul 9 – 152

Capitolul 10 – 173

Capitolul 11 – 195

Capitolul 12 – 204

Capitolul 13 – 211

Capitolul 14 – 227

Capitolul 15 – 237

Capitolul 16 – 248

Capitolul 17 – 262

Capitolul 18 – 278

Capitolul 19 – 285

Capitolul 20 – 297

Capitolul 21 – 315

Capitolul 22 – 323

Capitolul 23 – 331

Capitolul 24 – 337

L'RDIS

We know
books

Capitolul 25 – 344

Capitolul 26 – 349

Capitolul 27 – 355

Capitolul 28 – 365

Numele proprii care apar în cartea *Faptele Apostolilor* – 376

Bibliografie – 383

DIFUZARE:

S.C. Supergraph S.R.L.

Str. Ion Minulescu 36, sector 3,

București, cod 031216

Tel.: (021) 320 61 19

Fax: (021) 319 10 84

E-mail: editura@sophia.ro

Introducere la cartea *Faptele Apostolilor*

Evanghelia după Luca și *Faptele Apostolilor* sunt scrise de același autor, Sfântul Evanghelist Luca, fiind adresate aceluiași personaj, Teofil, presupus a fi fost un nobil roman convertit la creștinism. Se crede că cele două scrieri constituiau, inițial, o singură carte, fiind despărțite în secolul al II-lea, când creștinii și-au dorit să aibă, separat, cele patru Evanghelii reunite într-un singur codice.

Identitatea autorului nu este menționată în text, însă există mărturii timpurii care-l susțin ca autor pe Sfântul Luca: Sfântul Irineu de Lyon îl arată ca autor al *Evangheliei* și al cărții *Faptele Apostolilor*, Sfântul Luca fiind însoțitorul și colaboratorul lui Pavel¹. Clement Alexandrinul, la rândul său, îl înfățișează pe Luca autor al *Evangheliei*². Tertulian, de asemenea, îl socotește pe Luca autorul celor două scrieri³.

Argumentele interne pledează pentru un timp al scrierii între anii 63 și 70. Înaintăm anul 65 deși, ca în cazul fiecărei cărți biblice, sunt numeroase propuneri de date. Cât privește locul scrierii, majoritatea cercetătorilor pledează pentru Roma, deși Fericitul Ieronim opinează că Luca „a scris cartea sa în părțile Ahaiei și Beoției”⁴.

Dacă, în *Evanghelia sa*, Luca a relatat despre cei treizeci și trei de ani petrecuți printre noi de Mântuitorul Hristos, Cartea *Faptele Apostolilor* continuă cu înfățișarea principalelor evenimente petrecute în ceva mai mult de treizeci de ani de la întemeierea Bisericii lui Hristos, rămânând, în Noul Testament, singura scriere de acest gen. La multe întâmplări fiind martor ocular, Luca s-a documentat cu aten-

¹ Cf. Irineu de Lyon, *Împotriva ereziilor*, 3.13.3-14

² Cf. Clement Alexandrinul, *Stromate*, 1.145.1-2; 5.82.4

³ Tertulian, *Împotriva lui Marcion*, 4,2

⁴ Fericitul Ieronim, *Comentariu la Matei, Prolog*

ție pentru restul scrierii sale, așa cum a făcut-o și-n cazul *Evangheliei*, folosind scrieri și tradiții orale, note de călătorie și documente diverse.

The Greek New Testament intitulează această scriere Πράξεις Ἀποστόλων (*Fapte ale unor Apostoli*¹), iar *Biblia Sacra Vulgata* a oscilat între *Acta* (*Fapte*) și *Acta omnium Apostolorum* (*Faptele tuturor Apostolilor*). Edițiile Roger Gryson dau titlul *Actus Apostolorum* (*Faptele Apostolilor*).

În ce-i privește pe Apostoli, prima parte a cărții e dominată de figura lui Petru, iar cea de a doua, de cea a lui Pavel, numit *apostol* în sens larg, el nefiind dintre cei doi-sprezece, însă având un rol covârșitor în răspândirea *Evangheliei* la neamuri. Dar, în pofida titlului, scopul cărții este acela de a înfățișa răspândirea creștinismului, prin lucrarea Duhului Sfânt, pornind din Ierusalim (ca centru spiritual al lumii) și ajungând până la Roma (centrul politic al lumii de atunci), prin Roma fiind înțeleasă lumea întreagă. Desigur, răspândirea Bisericii va continua și după generația Apostolilor, însă aceasta nu o mai scrie Luca, chiar dacă o anticipează.

Planul scrierii poate fi împărțit în șapte secțiuni:

1. Așteptând întemeierea Bisericii (1,1-2,23)
 - a. Introducere, Înălțarea la cer și alegerea lui Matia (1,1-26)
 - b. Pogorârea Duhului Sfânt (2,1-13)
 - c. Cuvântarea lui Petru. Primii convertiți (2,14-47)
2. Începuturile Bisericii (3,1-12,25)
 - a. În Ierusalim (3,1-7,60)

¹ S-a mai spus că cel mai potrivit titlu ar fi: *Unele fapte ale unor Apostoli*. De altfel, titlul nu provine de la autor, iar conținutul cărții vorbește mai degrabă despre răspândirea *Evangheliei* lui Hristos, prin lucrarea Duhului Sfânt.

- b. În Samaria (8,1-25)
 - c. Neamurile încep să vină la Hristos (8,26-40)
 - d. Convertirea lui Pavel (9,1-31)
 - e. În Iudeea (9,32-11,18)
 - f. Propovăduirea la neamuri (11,19-19,25)
3. Prima călătorie misionară a lui Pavel (13,1-14,28)
- a. Cipru (13,1-12)
 - b. Antiohia Pisidiei (13,13-52)
 - c. Iconium (14,1-7)
 - d. Listra, Derbe, Antiohia (14,8-28)
4. Sinodul din Ierusalim (15,1-35)
5. A doua călătorie misionară a lui Pavel (15,36-18,22)
- a. De la Antiohia la Troa (15,36-16,10)
 - b. De la Troa la Atena (16,11-17,34)
 - c. Corint (18,1-22)
6. A treia călătorie misionară a lui Pavel (18,23-21,16)
- a. Efes (18,23-19,41)
 - b. Macedonia, Troa, Atena, Corint și înapoi (20,1-21,16)
7. Pavel pe drumul către Roma și la Roma (21,17-28,31)
- a. În Ierusalim (21,7-23,35)
 - b. În Cezareea (24,1-26,32)
 - c. Călătoria către Roma (27,1-28,15)
 - d. Lucrarea lui Pavel la Roma (28,16-31).

Comentariu la Faptele Apostolilor

CAPITOLUL 1 – Cuvânt începător. Înălțarea lui Iisus la cer. Alegerea lui Matia în locul lui Iuda Iscarioteanul.

¹ *Întâia mea carte, Teofil, am întocmit-o despre toate câte a început Iisus a face și a învăța*

Întâia mea carte „= Evanghelia după Luca, a cărei continuare este *Faptele Apostolilor*”¹. „Această afirmație ne arată că, înainte de a scrie cartea de față, Luca a scris una dintre cele patru Evanghelii, ținute în cea mai mare autoritate în Biserică. Totodată, când ne spune că a alcătuit un tratat despre tot ceea ce Iisus a început să facă și să învețe, până în ziua [Înălțării] când le-a dat porunci apostolilor, nu trebuie să înțelegem că el a cuprins în Evanghelia sa chiar tot ce a făcut și a spus Iisus când a petrecut cu apostolii pe pământ. Aceasta ar contrazice cele afirmate de Ioan când spune că sunt multe alte lucruri pe care le-a făcut Iisus și că, dacă ar trebui să fie scrise toate, lumea însăși nu ar putea cuprinde cărțile (Ioan 21,25). În plus de asta, toți sunt de acord că multe lucruri sunt relatate de ceilalți evangheliști, pe care Luca însuși nu le menționează [întotdeauna] în istoria sa. Prin urmare, sensul este că a scris un tratat al tuturor acestor lucruri, în măsura în care a făcut o selecție atentă din întreaga masă de materiale pentru narațiunea sa și că a selectat acele fapte pe care le-a socotit potrivite spre a-și îndeplini îndatorirea pe care și-a impus-o”². „Deci e limpede că în lucrarea cea dintâi n-a scris *Faptele Apostolilor*, ci *Evanghelia*. *Cel dintâi cuvânt*, nu despre cele ce au făcut Petru și Pavel, ci *despre cele ce a început Iisus să facă și să învețe*. E

¹ *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după *Septuaginta*, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania (în continuare, abreviat: BBVA), Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (în continuare: EIB), București, 2001

² Periclitul Augustin, *Armonia Evangheliilor*, 4.8.9 – ACCS/NT V

limpede deci că Luca, cel care a scris *Evanghelia*, a scris și *Faptele Apostolilor*¹.

Teofile: „Teofil, nobil din Roma, proaspăt convertit sau pe cale de convertire, este destinatarul prim și direct al *Evangheliei* după Luca, ca și, ceva mai târziu, al scrierii *Faptele Apostolilor*” (BBVA). Deși personaj real, Teofil poate fi înțeles și ca nume generic pentru credincioși: „Teofil înseamnă *iubitor de Dumnezeu* sau *iubit de Dumnezeu*. Așadar, oricine este iubitor de Dumnezeu poate înțelege că această lucrare a fost scrisă pentru el, deoarece medicul Luca a scris-o pentru ca cititorul să-și afle sănătate pentru sufletul său”².

„Multora nici măcar nu le este cunoscut faptul că există această carte, nici cel ce a scris-o și a alcătuit-o. De aceea am judecat să-mi dau silința mai ales pentru ea, ca să-i învăț pe cei necunoscători și ca să nu fie uitată și ascunsă o asemenea comoară. Căci poate să ne folosească nu mai puțin decât înseși *Evangheliile*; de atâta filosofie, de corectitudinea dogmelor și de minuni este plină în chip arătat și mai ales de cele lucrute de Duhul. Să nu trecem de acum încolo peste ea, ci să o cercetăm cu migală! Căci zicerile de dinainte, pe care le-a spus Hristos în *Evangheliile*, pe acestea e cu putință a le vedea cum izbucnesc aici în faptă și adevărul care strălucește chiar din fapte și prefacerea cea multă spre mai bine a ucenicilor cea lucrată în ei de Duhul. Căci cele pe care le-au auzit că le-a spus Hristos, că tot *cel ce crede în Mine, semnele pe care le fac Eu, și acela le va face, și mai mari decât acestea va face* (Ioan 14,12) și că le-a spus dinainte ucenicilor Săi: *Veți fi duși la conducători și la împărați* (Matei 10,18) și că îi vor biciui pe ei în sinagogile lor (Matei 10,17) și că vor pătimi lucruri de nevindecat și că le vor depăși pe toate și că *Evanghelia se va propovădui în toată lu-*

¹ Sf. Ioan Gură de Aur, *Predici la Sărbători împărătești, Cuvântare la Înălțarea Domnului*, 8

² Beda Venerabilul, *Comentariu la Faptele Apostolilor*, 1.1 – ACCS/NT V

mea (Matei 26,13), pe toate acestea e cu putință a le vedea cu toată amănunțimea venind la lumină în cartea aceasta și altele mai multe decât acestea”¹.

Greșește cel ce nu s-a curățit pe sine și voiește să învețe pe alții: „iar dacă cei pătimiși se vor arunca de bunăvoie în plăceri, să împărtășească învățătura prin tăcere. Căci s-a zis că Iisus a început a face și (apoi) a învăța”². „Domnul ne este zid pretutindeni de jur-împrejur, pentru că, pentru a ne proteja desăvârșit, El ne arată prin lucrare toate cele pe care le-a învățat, după cum este scris”³. „Învățând pe alții înainte de a face tu ceea ce-i înveți, vei fi socotit în numărul celor despre care Domnul vorbește către discipoli în *Evangheliile*: *Deci toate câte vă vor zice vouă, faceți-le și păziți-le; dar după faptele lor nu faceți, că ei zic, dar nu fac. Că leagă sarcini grele și cu anevoie de purtat și le pun pe umerii oamenilor, iar ei nici cu degetul nu voiesc să le miște* (Matei 23,3-4)”⁴.

Însuși Hristos caută să-și facă „cuvintele Sale vrednice de credință prin fapte. Sfătuia despre blândețe și le spunea: *Învățați-vă de la Mine că sunt blând și smerit cu inima* (Matei 11,29). Învăța să fii neagonisitor și arăta aceasta prin fapte: *Fiul Omului, zice, nu are unde să-și plece capul* (Matei 8,20). Iarăși, a poruncit a iubi pe vrăjmași. A învățat aceasta când Se ruga pe Cruce pentru cei ce-L răstigneau. Spunea: *Celui ce vrea să se judece cu tine și să-ți ia haina lasă-i și cămașa* (Matei 5,40). Iar El nu numai cămașa, ci și sângele Și-a dat. Așa le-a poruncit și ucenicilor Lui să facă. Drept aceea, și Pavel spunea: *După cum ne aveți pe noi pildă* (Filipeni 3,17). Căci cu nimic nu era mai rece decât Învățătorul, filosofând numai în cuvinte. Căci aceasta nu ține de învățător, ci de cel fățarnic. Pentru aceasta apostolii învățau

¹ Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Faptele Apostolilor*, 1.1

² Sf. Ioan Scărarul, *Scara dumnezeiescului urcuș*, 26.12

³ Sf. Grigorie cel Mare, *Omilii la Profetul Iezechiel*, 2.2.6

⁴ Sf. Ioan Casian, *Convorbiri*, 14.9.6